

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΓΙΑ
ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

Save the Children

ΕΛΛΑΔΑ - ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΑΣΠΙΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Μάρτιος - Απρίλιος 2021

«Αυτό που περιμένω είναι μια θετική απόφαση, ώστε να μπορούμε να ζήσουμε σαν φυσιολογικοί άνθρωποι και να δούμε πώς είναι να ζεις μια μέρα της ζωής σου χωρίς αγωνία»

Εσίν*, κορίτσι 16 χρονών από το Αφγανιστάν που τώρα διαμένει στο Μαυροβούνι της Λέσβου¹

¹ Όλα τα παραθέματα αυτού του είδους στο παρόν τεύχος ανήκουν στην *Εσίν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	3
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	4
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	4
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	4
Η ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΣ COVID 19	5
ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ	6
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΟΥ ΑΙΤΟΥΝΤΑΙ ΑΣΥΛΟ	7
ΠΡΟΣΦΑΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ	8
ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ Η ΑΙΤΟΥΝΤΑΙ ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	9
ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	9
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΧΩΡΑ	10
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΑ ΝΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	10
<i>Λέσβος</i>	11
<i>Σάμος</i>	13
<i>Κως</i>	13
ΚΥΡΙΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΑΣΠΙΣΗΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	14

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΑ	Ασυνόδετοι-ες Ανήλικοι-ες / Ασυνόδετα Παιδιά
ΑΜΚΑ	Αριθμός Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης
ΔΚΠΡΒ	Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας
ΔΟΜ	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης
ΕΑΣΟ	ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΣΥΛΟ
ΕΓΠΑΑ	Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυνόδετων Ανηλίκων
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΟΔΥ	ΕΘΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΕΣΠ	Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες
ΕΣΤΙΑ	Πρόγραμμα Στήριξης Έκτακτης Ανάγκης για την Ένταξη και τη Στέγαση
ΕυρΚ	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
HRW	Human Rights Watch (Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων)
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΚΥΤ	Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης
ΚΥΤΠΣ	Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης Πολλαπλών Σκοπών
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητική Οργάνωση
MSF	Médecins Sans Frontières (Γιατροί Χωρίς Σύνορα)
ΠΑΑΥΠΑ	Προσωρινός Αριθμός Ασφάλισης και Υγειονομικής Περίθαλψης Αλλοδαπού
ΠροΚεΚΑ	Προαναχωρησιακό Κέντρο Κράτησης Αλλοδαπών
ΣΕΠ	Συντονιστής Εκπαίδευσης Προσφύγων
UNICEF	Ταμείο του ΟΗΕ για τα Παιδιά
ΥΑ	Υπηρεσία Ασύλου
ΥΑ/ΟΗΕ	Υπάτη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες
ΥΜΑ	Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Η Ελλάδα φιλοξενεί περίπου 91.945 πρόσφυγες και 80.784 αιτούντες άσυλο, αν και ο πραγματικός αριθμός των αναγνωρισμένων προσφύγων που βρίσκονται στην Ελλάδα θεωρείται ότι είναι σημαντικά μικρότερος.² Ως εκ τούτου, ο συνολικός πληθυσμός των ατόμων που εμπίπτουν στην εντολή της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες εκτιμάται ότι είναι περίπου 119.300.³ Ο Υπουργός Μετανάστευσης και Ασύλου (ΥΜΑ) αναφέρει ότι περίπου 27.000 άνθρωποι ζουν σε 32 ανοικτές δομές φιλοξενίας σε όλη την Ελλάδα, 11.650 βρίσκονται σε ΚΥΤ στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου ενώ, τέλος, οι δικαιούχοι του προγράμματος ESTIA ανέρχονται σε σχεδόν 20.000.⁴ Μεταξύ των πληθυσμών που φιλοξενούνται στις δομές υποδοχής, 10.000 είναι αναγνωρισμένοι πρόσφυγες.⁵

Προς το παρόν, οι αιτούντες άσυλο και οι πρόσφυγες που κατοικούν στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου (σε δομές, ΚΥΤ, ESTIA, αλλού) είναι περισσότεροι από 14.100 – συμπεριλαμβανομένων 3.666 (26%) παιδιών, το 16 % των οποίων είναι κορίτσια.⁶ Η πλειονότητα αυτών των παιδιών (70%) είναι κάτω των 12 ετών, ενώ 987 παιδιά (7%), κυρίως από το Αφγανιστάν,⁷ βρίσκονται στα ελληνικά νησιά, ασυνόδευτα, χωρίς τη φροντίδα ενηλίκου (AA).

Από το 2015 μέχρι σήμερα, περισσότεροι από 1.206.800 άνθρωποι έχουν αφιχθεί στην Ελλάδα,⁸ ενώ από τις αρχές του τρέχοντος έτους έφτασαν στη χώρα 2.157 άνθρωποι, από τη στεριά και από τη θάλασσα, αναζητώντας διεθνή προστασία.⁹ Οι θαλάσσιες αφίξεις εξακολουθούν να είναι σχετικά χαμηλές. Μεταξύ 15 Μαρτίου και 18 Απριλίου 2021, σχεδόν 2.200 πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο μεταφέρθηκαν από τα ελληνικά νησιά στην ηπειρωτική χώρα.¹⁰

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Στην Ελλάδα

Καταγγελίες για επαναπροωθήσεις εκ μέρους των ελληνικών αρχών φύλαξης των συνόρων, τόσο στα θαλάσσια όσο και στα χερσαία σύνορα, εξακολουθούν να έρχονται στο φως – και μάλιστα με ακόμη μεγαλύτερη ένταση,¹¹ γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα η Επίτροπος Εσωτερικών Υποθέσεων της ΕΕ, Ylva Johansson, να σχολιάσει κατά τη διάρκεια της επίσκεψής της τον Μάρτιο στη Σάμο και στη Λέσβο ότι οι ελληνικές αρχές μπορούν «να

² ΥΑ/ΟΗΕ, “Greece bi-annual Factsheet February 2021” [Εξαμηνιαίο Δελτίο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα - Φεβρουάριος 2021]. 1^η Απριλίου 2021. Διατίθεται στην ιστοσελίδα

<https://data2.unhcr.org/en/documents/details/85820> (στα Αγγλικά)

³ ΥΑ/ΟΗΕ, Regional Bureau for Europe “Greece Update #16 Lesbos” [Περιφερειακό Γραφείο Ευρώπης «Ενημέρωση για την Ελλάδα #16 Λέσβος»]. (17 Φεβρουαρίου – 7 Μαρτίου 2021).

⁴ Καθημερινή, Τάνια Γεωργιοπούλου, «Ψαλίδι» στο κονδύλι για το προσφυγικό», 29.03.2021. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<https://bit.ly/2PkSNhF>

⁵ Στο ίδιο.

⁶ Στο ίδιο.

⁷ Στο ίδιο.

⁸ ΔΟΜ, “Flow Monitoring Europe tool” [Εργαλείο Παρακολούθησης Ροών – Ευρώπη]. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<https://bit.ly/3xIBaiO> (στα Αγγλικά)

⁹ ΥΑ/ΟΗΕ “Mediterranean Situation – Greece” [Κατάσταση στη Μεσόγειο – Ελλάδα], 18.04.2021. Διαθέσιμο στην

ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3gyM0fk> (στα Αγγλικά)

¹⁰ ΥΑ/ΟΗΕ “Aegean Islands Weekly Snapshot 12–18 April 2021” [Νησιά Αιγαίου - εβδομαδιαία εικόνα 12–18 Απριλίου

2021]. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/86179> (στα Αγγλικά)

¹¹ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Ενημερωτικό Δελτίο ΕΣΠ & Oxfam Απριλίου 2021 στην ιστοσελίδα

<https://bit.ly/32G4xyj>, σ. 3

κάνουν περισσότερα» για να διερευνήσουν περαιτέρω τους σχετικούς ισχυρισμούς.¹² Όπως ανέφερε η οργάνωση Aegean Boat Report, μεταξύ εκείνων που επαναπροωθούνται στην Τουρκία είναι και παιδιά.¹³

Τα σχέδια του ΥΜΑ για την κατασκευή νέων ή την αναβάθμιση υφιστάμενων ΚΥΤ στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου εξακολουθούν να εγείρουν ισχυρή τοπική αντίσταση, καθώς οι κάτοικοι δεν είναι πεπεισμένοι ότι οι εγκαταστάσεις πρόκειται να είναι προσωρινές.¹⁴ Ταυτόχρονα, η αναβάθμιση και επέκταση του ΚΥΤ Φυλάκιο στον Έβρο φαίνεται ότι προξενεί εντάσεις στην περιοχή, καθώς δημοτικοί σύμβουλοι ανακοίνωσαν την πρόθεσή τους να παραιτηθούν σε περίπτωση συνέχισης αυτών των σχεδίων.¹⁵ Σε άλλες δομές στη βόρεια Ελλάδα, οι ανοιχτοί χώροι φιλοξενίας τροποποιούνται ώστε να ελέγχεται η είσοδος και η έξοδος: τη στιγμή σύνταξης του παρόντος, κατασκευάζεται ένας τσιμεντένιος τοίχος ύψους 3 μέτρων γύρω από τη δομή φιλοξενίας στη Νέα Καβάλα,¹⁶ ενώ στα Διαβατά κοντά στη Θεσσαλονίκη έχει ήδη ανεγερθεί περίφραξη.¹⁷ Οι ενέργειες αυτές εντάσσονται στο πλαίσιο της προσπάθειας της Ελληνικής Κυβέρνησης να «μετατρέψει» 12 δομές στην επικράτεια σε «κλειστές/ελεγχόμενες» δομές.

Τον Απρίλιο δημοσίευσε την ετήσια έκθεσή του το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας (ΔΚΠΡΒ), σύμφωνα με την οποία σημειώθηκε αύξηση των περιστατικών ρατσιστικής βίας στην Ελλάδα το 2020, ιδίως εναντίον των προσφύγων, των μεταναστών και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (με τους τελευταίους να στοχοποιούνται εξαιτίας της σύνδεσής τους με τις προαναφερθείσες ομάδες ανθρώπων).¹⁸ Σχεδόν το 24% των περιστατικών ρατσιστικών επιθέσεων εκδηλώθηκε εναντίον παιδιών ηλικίας 11-17 ετών,¹⁹ ενώ 6 περιστατικά εκδηλώθηκαν σε καταυλισμούς ή δομές που φιλοξενούν Ασυνόδευτα Παιδιά (ΑΑ).²⁰

Η παράμετρος Covid 19

Με την Ελλάδα να εισέρχεται στην 25^η συνεχόμενη εβδομάδα γενικού απαγορευτικού λόγω των μέτρων πρόληψης κατά της Covid-19, μια νέα Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ) που ρυθμίζει τις δραστηριότητες στη χώρα μέχρι τις 10 Μαΐου προβλέπει –όπως και άλλες πριν από αυτήν– ότι η έξοδος από τα ΚΥΤ και τις δομές φιλοξενίας αναστέλλεται²¹ σε ολόκληρη τη χώρα. Στο στρατόπεδο Ασημακοπούλου στην Καβάλα, 336 αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες βρίσκονται σε καραντίνα,²² ενώ σύμφωνα με τον Αντιπρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Μαργαρίτη Σχοινά, υπάρχουν 27 περιστατικά Covid στο ΚΥΤ της Σάμου αλλά πουθενά αλλού στα ΚΥΤ των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου.²³

¹² Reuters, “EU official urges Greece to investigate reports of asylum-seeker pushbacks” [Αξιωματούχος της ΕΕ προτρέπει την Ελλάδα να διερευνήσει αναφορές για επαναπροωθήσεις αιτούντων άσυλο], 29 Μαρτίου 2021. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://reut.rs/2OGpXbn> (στα Αγγλικά)

¹³ Έκθεση της οργάνωσης Aegean Boat Report αναφέρει ότι 5 παιδιά επαναπροωθήθηκαν στην Τουρκία από τη Λέσβο στα τέλη Φεβρουαρίου. Η πλήρης έκθεση διαθέσιμη στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/2RSpUdA>

¹⁴ StoNisi «Ο Καρά Τεπές είναι πληγή στην ανάπτυξη του νησιού μας», 02.03.2021. Επίσης, Alithia «Ξέρουμε να υπερασπιζόμαστε τον τόπο μας», 21.04.2021 και SamoTimes, «Σάμος: Αντιδράσεις για την επίσκεψη Ylva Johansson και Νότη Μηταράκη», 29.03.2021.

¹⁵ Enrosnews, «Ορεσιτιάδα: Έτοιμοι να παραιτηθούν πάνω από 5 δημοτικοί σύμβουλοι λόγω ΚΥΤ-Προ.Κε.Κ.Α. Φυλακίου», 04.04.2021. Περισσότερα σχετικά με αυτό στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3ev28Ml>

¹⁶ Eidiseis, «Τείχος τριών μέτρων κυκλώνει τη δομή φιλοξενίας Νέας Καβάλας», 22.04.2021, <https://bit.ly/3gAapBx>

¹⁷ AlterThes, «Νέος φράχτης στο καμπ των Διαβατών προκαλεί ερωτήματα», 21.04.2021 <https://bit.ly/3v8VQsG>

¹⁸ Δελτίο Τύπου της ετήσιας έκθεσης ΔΚΠΡΒ διατίθεται στην ιστοσελίδα <https://bit.ly/2QSfz0Z>

¹⁹ <https://bit.ly/3sLDz2M>, σ. 16 της Έκθεσης

²⁰ Στο ίδιο, σ. 15.

²¹ ΚΥΑ ΦΕΚ Τεύχος Β' 1682/24.04.2021

²² Πρωινή, «Αποτελέσματα των τεστ του κορωνοϊού που έγιναν χθες», 22.04.2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://bit.ly/3v19CZ4>

²³ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με αυτό: Ενημέρωση του Μαργαρίτη Σχοινά ενώπιον της Επιτροπής Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (LIBE) της 19^{ης} Απριλίου, σχετικά με θέματα ψυχικής υγείας των αιτούντων άσυλο στα κέντρα υποδοχής στην Ελλάδα, βίντεο διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://bit.ly/3dOya77>

Όσον αφορά τους εμβολιασμούς, αν και ορισμένοι ηλικιωμένοι πρόσφυγες έχουν εμβολιαστεί κατά της Covid-19,²⁴ η ελληνική κυβέρνηση έχει επικριθεί για τη μη συμπερίληψη προσφύγων και αιτούντων άσυλο στο αρχικό εθνικό σχέδιο εμβολιασμών.²⁵ Το ΥΜΑ ανακοίνωσε ότι οι εμβολιασμοί στις δομές φιλοξενίας για κατοίκους και εργαζομένους θα ξεκινήσουν τον Μάιο και θα διεξαχθούν από τον Εθνικό Οργανισμό Δημόσιας Υγείας (ΕΟΔΥ).²⁶ Μετά από τροποποίηση του σχετικού νόμου, οποιοδήποτε άτομο δεν διαθέτει αριθμό ΑΜΚΑ ή ΠΑΑΥΠΑ μπορεί να εγγραφεί ηλεκτρονικά στην πλατφόρμα emvolio.gov.gr για να προγραμματίσει ραντεβού για εμβολιασμό και να παραλάβει αυτοδιαγνωστικά τεστ Covid-19.²⁷ Αυτό αποτελεί θετική εξέλιξη, λαμβανομένου υπόψη του αριθμού των προσφύγων/αιτούντων άσυλο που επί του παρόντος δεν διαθέτουν ΑΜΚΑ ή ΠΑΑΥΠΑ.

Εξελίξεις σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Μαργαρίτης Σχοινάς, ο Επίτροπος Γειτονίας και Διεύρυνσης Oliver Varhelyi και η Επίτροπος Εσωτερικών Υποθέσεων Ylva Johansson απέστειλαν απαντητική επιστολή στον έλληνα ΥΜΑ Νότη Μηταράκη, σχετικά με ζητήματα που είχαν παραπεμφθεί σε αυτούς από την ελληνική κυβέρνηση. Ειδικότερα, απάντησαν ότι «η αποτροπή των παράτυπων αναχωρήσεων και η επανέναρξη της επανεισδοχής στα ελληνικά νησιά εξακολουθούν να αποτελούν πρώτες προτεραιότητες», όπως και η «αποτελεσματικότερη και αμοιβαία επωφελής» εφαρμογή της Κοινής Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας του 2016, ιδίως όσον αφορά τη διαχείριση των μεταναστευτικών ζητημάτων. Στην επιστολή τους οι Επίτροποι αναφέρθηκαν ρητά «στην ανάγκη να ξαναρχίσουν οι επιστροφές προς την Τουρκία χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση, ξεκινώντας με 1.450 επαναπατριζόμενους, οι οποίοι έχουν εξαντλήσει κάθε ένδικο μέσο».

«Αυτό που θα ρωτούσα αυτούς που παίρνουν τις αποφάσεις είναι αυτό:

Ξέρετε πως όλοι αυτοί οι άνθρωποι διακινδύνευσαν τη ζωή τη δική τους και της οικογένειάς τους για έρθουν εδώ; Γιατί τους κρατάτε εδώ και δεν τους δίνετε αποφάσεις τόσον καιρό; Οι αποφάσεις δεν είναι ένα απλό χαρτί για μας – μπορούν να καταστρέψουν τη ζωή μας».

Μια άλλη σημαντική εξέλιξη σηματοδοτεί απόφαση του Ανώτερου Διοικητικού Δικαστηρίου της Κάτω Σαξονίας στη Γερμανία. Σε υπόθεση δύο αδελφών από τη Συρία, το Δικαστήριο έκρινε πως δεν θα πρέπει να επιστραφούν στην Ελλάδα λόγω της ένδειας που πιθανολογείται ότι θα αντιμετωπίσουν. Σύμφωνα με την ίδια απόφαση, υπάρχει σοβαρός κίνδυνος για τις ως άνω αιτούσες να μην μπορέσουν να καλύψουν τις βασικότερες ανάγκες τους, όπως «κρεβάτι, ψωμί, σαπούνι» μετά την επιστροφή τους στην Ελλάδα.²⁸ Η απόφαση

²⁴ InfoMigrants, Marion MacGregor, “Greece: Migrants in camps to be vaccinated in May” [Τον Μάιο οι εμβολιασμοί μεταναστών σε δομές φιλοξενίας], 30.03.2021, άρθρο διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://bit.ly/3vgr3f> (στα Αγγλικά). Βλ. επίσης ΜΚΟ LoveWelcomes, “We must include refugees in vaccination plans” [Πρέπει να συμπεριλάβουμε τους πρόσφυγες στα σχέδια εμβολιασμών] σχετικά με μια γυναίκα 90 ετών από τη Συρία που εμβολιάστηκε: <https://bit.ly/32IKPIL> (στα Αγγλικά)

²⁵ Στο ίδιο. Βλ. επίσης Δελτίο Τύπου του Ευρω-Μεσογειακού Παρατηρητηρίου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, “Greece’s discriminatory vaccination practices render asylum seekers seriously vulnerable” [Οι διακρίσεις στις πρακτικές εμβολιασμών που εφαρμόζει η Ελλάδα καθιστούν τους αιτούντες άσυλο σοβαρά ευάλωτους], 22.03.2021, <https://bit.ly/3tPGJE5> (στα Αγγλικά)

²⁶ Αθηναϊκό-Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων, συνέντευξη Νότη Μηταράκη με τίτλο «Αρχές Μαΐου ξεκινάει ο εμβολιασμός στις δομές φιλοξενίας από τον ΕΟΔΥ», 28.03.2021, διαθέσιμη στην ιστοσελίδα <https://bit.ly/32NnzTI>

²⁷ Με το άρθρο 97 του νόμου 4796/2021 – ΦΕΚ Τεύχος Α΄ 63/17.04.2021, το άρθρο 248 του νόμου 4782/2021 τροποποιείται όπως αναφέρθηκε.

²⁸ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου στην ιστοσελίδα <https://bit.ly/3nqFcCj> (στα Γερμανικά)

αυτή έρχεται σε συνέχεια παρόμοιας απόφασης, που εκδόθηκε τον Ιανουάριο του 2021 από το Ανώτερο Διοικητικό Δικαστήριο της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας.²⁹

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΟΥ ΑΙΤΟΥΝΤΑΙ ΑΣΥΛΟ

Τον Απρίλιο δημοσιεύθηκαν εντυπωσιακοί αριθμοί αγνοουμένων Ασυνόδευτων Παιδιών Αιτούντων Άσυλο, καθώς σύμφωνα με τη “Lost in Europe” (Χαμένοι στην Ευρώπη) –μια ερευνητική πρωτοβουλία δημοσιογράφων– 18.292 ασυνόδευτα παιδιά εξαφανίστηκαν στην Ευρώπη μέσα στα τελευταία τρία χρόνια (2018-2020),³⁰ η εξαφάνιση των 2.118 από τα οποία δηλώθηκε στην Ελλάδα.³¹ Η Ελλάδα είναι 3^η, μετά την Ιταλία και το Βέλγιο, σε αριθμό αγνοουμένων παιδιών και, όπως και σε άλλες χώρες της ΕΕ, υπάρχουν ανακολουθίες ανάμεσα στα στατιστικά στοιχεία που παρέχονται από διάφορους δημόσιους φορείς.³²

Μία από τις σημαντικότερες εξελίξεις όσον αφορά τα ασυνόδευτα παιδιά (ΑΑ) στην Ελλάδα είναι η εγκαινίαση του εθνικού μηχανισμού εντοπισμού και προστασίας των ασυνόδευτων παιδιών που διαβιούν σε επισφαλείς συνθήκες (από τις αρχές Απριλίου). Η Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων (ΕΓΠΑΑ) του ΥΜΑ και η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (ΥΑ/ΟΗΕ), σε συνεργασία με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ), την Άρσις, τη ΜΕΤΑδραση και το Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού, ανακοίνωσαν τη δημιουργία ενός μηχανισμού για τον εντοπισμό και την προστασία παιδιών που είναι άστεγα ή διαβιούν σε επισφαλείς συνθήκες. Ο μηχανισμός περιλαμβάνει τηλεφωνική γραμμή 24/7, ένταξη σε δομή επείγουσας φιλοξενίας, υλική και ψυχοκοινωνική υποστήριξη, διερμηνεία, ασφαλή συνοδεία εκτός δομής φιλοξενίας, εκπροσώπηση κατά τις διαδικασίες καταγραφής ενώπιον των Αρχών και εκπαιδευτικές δραστηριότητες, μέσω κινητών μονάδων, κέντρων ημέρας και γραφείων πληροφόρησης που τίθενται σε λειτουργία σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη.³³

Η πρωτοβουλία αυτή αποσκοπεί στη διευκόλυνση των προσπαθειών μετεγκατάστασης των ασυνόδευτων παιδιών (ΑΑ) και στην πρακτική κατάργηση της «προστατευτικής φύλαξης» των παιδιών, καθώς στην πράξη υπάρχουν ακόμη 37 παιδιά υπό κράτηση στα μέσα Απριλίου (βλέπε παρακάτω πίνακα). Αξίζει να σημειωθεί ότι, μόνο στη Θεσσαλονίκη, κατά το πρώτο τρίμηνο του 2021, η ΜΚΟ Άρσις εντόπισε 53 παιδιά (πολλά μεταξύ 11 και 14 ετών) άστεγα ή που διαβιούν σε επισφαλείς συνθήκες, 36 από τα οποία ανήκουν σε ιδιαίτερα ευάλωτες κατηγορίες (παιδιά που έχουν υποστεί βία, εκμετάλλευση, έχουν χωριστεί αναγκαστικά από τα μέλη της οικογένειάς τους και έχουν υποφέρει από σωματικά και ψυχολογικά ζητήματα).³⁴

²⁹ Ευρωπαϊκή Βάση Δεδομένων της Νομοθεσίας περί Ασύλου (EDAL), «Γερμανία: Ανώτερο Διοικητικό Δικαστήριο ακυρώνει τη μετακίνηση δικαιούχου διεθνούς προστασίας στην Ελλάδα», <https://bit.ly/2QZPOvB> (στα Αγγλικά)

³⁰ Περισσότερες πληροφορίες για αυτή την πρωτοβουλία μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα:

<https://lostineurope.eu/file/no-numbers-file>

³¹ Αυγή, Έλλη Ζώτου, https://www.avgi.gr/koinonia/384764_18292-asynodeytoi-anilikoi-exafanistikan-stin-eyropi-mesa-se-tria-hronia 18.04.2021

³² Στο ίδιο, π.χ. ανάμεσα σε στοιχεία που παρασχέθηκαν από το Υπουργείο Εξωτερικών και σε εκείνα που παρασχέθηκαν από το ΕΚΚΑ

³³ Η σχετική Κοινή Ανακοίνωση Τύπου βρίσκεται εδώ: <https://bit.ly/3sPxlPr>

³⁴ Typosthes, «Άρσις: Ασυνόδευτοι ανήλικοι στους δρόμους της Θεσσαλονίκης», 12.04.2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://bit.ly/3vavoin>

Όσον αφορά τα δημογραφικά στοιχεία, οι σχετικές εκτιμήσεις στις 15 Απριλίου είναι ότι στην Ελλάδα βρίσκονται 3.776 ασυνόδευτα παιδιά (ΑΑ), το 92,3% από τα οποία είναι αγόρια, το 7,7% κορίτσια και το 8,5% παιδιά κάτω των 14 ετών. Η πλειονότητα των ασυνόδευτων παιδιών (ΑΑ) προέρχεται από το Αφγανιστάν (33%), άλλες χώρες (31%), Πακιστάν (22%) και Συρία (14%).³⁵

Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τις δομές φιλοξενίας για τα συγκεκριμένα ασυνόδευτα παιδιά (ΑΑ).³⁶

# ΑΑ σε δομές μακροπρόθεσμης φιλοξενίας (Ξενώνες /SIL)	# ΑΑ σε δομές επείγουσας φιλοξενίας (Ξενοδοχεία)	# ΑΑ σε «Ασφαλείς Ζώνες» σε δομές/ΚΥΤ	# ΑΑ σε δομές και ΚΥΤ	# ΑΑ σε άτυπες/επισφαλείς συνθήκες στέγασης	# ΑΑ υπό προστατευτική φύλαξη
1.755 (46%)	465 (12%)	371 (10%)	259 (7%) ³⁷	889 (24%)	37 (1%)

Σε αντίθεση με τα ανωτέρω στοιχεία –που παρέχονται σε τακτική βάση από το ΕΚΚΑ– ο Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Μαργαρίτης Σχοινάς δήλωσε στις 19 Απριλίου ενώπιον της επιτροπής LIBE του ΕυρΚ ότι, λόγω της συνεχιζόμενης μετεγκατάστασης, δεν υπάρχουν ασυνόδευτα παιδιά στα ελληνικά νησιά.³⁸ Ένα σημείο που προφανώς χρήζει κάποιας διευκρίνισης εκ μέρους της Επιτροπής.

Οι διαδικασίες διαπίστωσης της ανηλικότητας των προσώπων που αιτούνται διεθνή προστασία φαίνεται ότι προχωρούν με διαφορετικές ταχύτητες στην επικράτεια, παρά την πρόσφατη Υπουργική Απόφαση 9889/2020³⁹ που αποσκοπούσε στην εναρμόνιση και, συνεπώς, στην επιτάχυνση της όλης διαδικασίας. Για παράδειγμα, στη δομή φιλοξενίας της Αλεξάνδρειας, πραγματοποιήθηκαν και ολοκληρώθηκαν οι διαδικασίες διαπίστωσης ανηλικότητας, ενώ στη δομή Κουτσόχερου,⁴⁰ στη Λέσβο και στη Σάμο οι διαδικασίες διαπίστωσης ανηλικότητας βρίσκονται σε κατάσταση αναμονής, έως ότου εκπαιδευτεί το αρμόδιο προσωπικό πεδίου του ΕΟΔΥ.⁴¹ Στην Κω εγείρονται ερωτήματα σχετικά με τη βήμα προς βήμα εφαρμογή της σχετικής διαδικασίας.⁴² Αξίζει να σημειωθεί ότι διαδικαστικά ζητήματα της διαπίστωσης ανηλικότητας που εντοπίζονται στην Ελλάδα είχαν αναφερθεί από το ΕΣΠ και από άλλες ΜΚΟ στην κοινή υποβολή τους για την Οικουμενική Περιοδική Αξιολόγηση των Ηνωμένων Εθνών (UPR) σχετικά με την κατάσταση των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα.

ΠΡΟΣΦΑΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

³⁵ Επικαιροποίηση στοιχείων ΕΚΚΑ: Ασυνόδευτα Παιδιά (ΑΑ) στην Ελλάδα, στις 15/04/2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <http://www.ekka.org.gr/index.php/2018-05-08-09-50-30/212-statistika-2021>

³⁶ βάσει των στατιστικών της ΕΚΚΑ, στο ίδιο

³⁷ 166 (4%) από τα οποία στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου

³⁸ Βλ. σχετική συνεδρίαση της επιτροπής LIBE, διαθέσιμη στην ιστοσελίδα

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/committee-on-civil-liberties-justice-and-home-affairs_20210419-1345-COMMITTEE-LIBE_vd, ιδίως από το 18:11:10 και εξής (στα Αγγλικά)

³⁹ ΦΕΚ Β/3390/13-8-2020

⁴⁰ Πληροφορίες που παρασχέθηκαν στην υποομάδα εργασίας για την Προστασία των Παιδιών στη Βόρεια Ελλάδα, Ήπειρο, Θεσσαλία στις 25.02.2021

⁴¹ Πληροφορίες που παρασχέθηκαν στην υποομάδα εργασίας για την Προστασία των Παιδιών στη Λέσβο στις 24.02.2021

⁴² Βλ. περισσότερα στην παρακάτω ενότητα για την Κω

Πρόσβαση στην εκπαίδευση για παιδιά που είναι δικαιούχοι ή αιτούνται διεθνή προστασία

Φλέγον παραμένει στην Ελλάδα το ζήτημα της πρόσβασης των παιδιών προσφύγων/μεταναστών στην εκπαίδευση. Σύμφωνα με το Πόρισμα της Συνηγόρου του Παιδιού στην Ελλάδα, το οποίο παρουσιάστηκε κατά τη διάρκεια της διαδικτυακής στρογγυλής τράπεζας «Παιδιά-πρόσφυγες εκτός σχολείου: Η σχολική κοινότητα αναζητά λύσεις»⁴³ που οργανώθηκε από το ΕΣΠ μαζί με άλλες έξι ΜΚΟ, μόνο το 14,2% των παιδιών που διαμένουν σε δομές και ΚΥΤ πηγαίνουν στα ελληνικά σχολεία, ενώ η πρόσβαση σε υλικοτεχνικές υποδομές (διαδίκτυο, συσκευές κλπ.) για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι εξαιρετικά περιορισμένη.⁴⁴

Περισσότερα από 2.000 παιδιά ζουν φέτος στην προσωρινή δομή στο Μαυροβούνι. Μερικά παιδιά-υπέρμαχοι της αλλαγής πραγματοποίησαν πορεία στις 9 Απριλίου ανάμεσα στις σκηνές, διαμαρτυρόμενα για το δικαίωμά τους στο παιχνίδι και στην εκπαίδευση.⁴⁵

«Κάθε άνθρωπος πρέπει να πηγαίνει στο σχολείο, αλλά εμείς, εδώ στη δομή, δεν μπορούμε λόγω του απαγορευτικού. Στενοχωριέμαι που χάνω τόσο χρόνο από τη σχολική μου εκπαίδευση»

Εξελίξεις σχετικά με τη Μετεγκατάσταση

Πρόγραμμα μετεγκατάστασης για ασυνόδευτα παιδιά (ΑΑ). Από τον Ιανουάριο του 2021, η διαδικασία μετεγκατάστασης ασυνόδευτων παιδιών (ΑΑ) συντονίζεται και διευθύνεται από την ΕΓΠΑΑ (για τη Γαλλία και τη Γερμανία) ή την Υπηρεσία Ασύλου (για άλλα κράτη μέλη), σε στενή συνεργασία με τον ΔΟΜ, τη UNICEF, την ΥΑ/ΟΗΕ και την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (ΕΥΥΑ). Παρόλο που τα σχετικά δεδομένα (αριθμός ασυνόδευτων παιδιών, φύλο, προορισμός μετεγκατάστασης) δεν δημοσιεύονται τακτικά από την ΕΓΠΑΑ, τα πιο πρόσφατα στοιχεία του ΔΟΜ δείχνουν ότι συνολικά 733 ασυνόδευτα παιδιά (ΑΑ) – από 1.600 που ήταν ο στόχος– έχουν μετεγκατασταθεί από τις αρχές του 2020. Μεταξύ αυτών που μετεγκαταστάθηκαν, το 95% ήταν αγόρια και το 5% κορίτσια, με τη Γερμανία και τη Γαλλία να εξακολουθούν να είναι τα κράτη μέλη που υποδέχονται τα περισσότερα από αυτά τα παιδιά.⁴⁶ Δυστυχώς, η μετεγκατάσταση 28 ασυνόδευτων παιδιών (ΑΑ) στην Ιρλανδία δυσχεραίνεται από τους περιορισμούς λόγω της Covid-19 καθώς, σύμφωνα με ιρλανδούς αξιωματούχους, η αποστολή προσωπικού της «Garda» στην Ελλάδα για την τέλεση των απαιτούμενων ελέγχων ασφαλείας θα συνιστούσε «παραβίαση των κανονισμών για την υγεία και την ασφάλεια στους χώρους εργασίας».⁴⁷

Στο πλαίσιο του Προγράμματος Εθελούσιας Μετεγκατάστασης, συνολικά 3.049 άτομα (οικογένειες με παιδιά) –από 3.600 που ήταν ο στόχος– έχουν μετεγκατασταθεί, κυρίως στη Γερμανία και στη Γαλλία.⁴⁸ Σύμφωνα με στοιχεία του Μαρτίου 2021, η μετεγκατάσταση από

⁴³ Η διαδικτυακή στρογγυλή τράπεζα, την οποία παρακολούθησαν περισσότερα από 400 άτομα, πραγματοποιήθηκε στις 20 Απριλίου και είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3euWIGL>

⁴⁴ Το πλήρες Πόρισμα της ανεξάρτητης Αρχής βρίσκεται στην ιστοσελίδα: [Διεύθυνση https://bit.ly/2QuT8Pt](https://bit.ly/2QuT8Pt)

⁴⁵ Politika, «Τα παιδιά του Καρά Τεπέ φωνάζουν για την ελευθερία και ζητούν βοήθεια», 09.04.2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://bit.ly/3nmU899>

⁴⁶ ΔΟΜ (2021) 'Voluntary Scheme for the relocation from Greece to other EU countries' [Πρόγραμμα Εθελούσιας Μετεγκατάστασης από την Ελλάδα σε άλλες χώρες της ΕΕ], 22.04.2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://greece.iom.int/sites/greece/files/210422.pdf> (στα Αγγλικά)

⁴⁷ RTE, Justin McCarthy, "Plan for child refugees in doubt due to Covid-19 travel concerns" [Υπό αμφισβήτηση το σχέδιο για τα παιδιά-πρόσφυγες εξαιτίας της Covid-19], 11.04.2021, άρθρο διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://bit.ly/3eoOV7W>

⁴⁸ Στο ίδιο.

τη Λέσβο στη Γερμανία ολοκληρώθηκε,⁴⁹ με τις τελευταίες πτήσεις μετεγκατάστασης από την Αθήνα προς τη Γερμανία να πραγματοποιούνται στις 22 Απριλίου. Αυτή την τελευταία μετεγκατάσταση ακολούθησε η δήλωση του γερμανού Πρέσβη Ernst Reichel ότι: «η κατάσταση στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, και σε ολόκληρη την Ελλάδα, απαιτεί ευρωπαϊκή αλληλεγγύη και δίκαιη κατανομή των βαρών στην ΕΕ».⁵⁰

Ανθρωπιστική κατάσταση στην ηπειρωτική χώρα

Από την 1η Ιουλίου, θα πάψει να διατίθεται οικονομική ενίσχυση σε αιτούντες άσυλο που διαμένουν οπουδήποτε αλλού εκτός των δομών που λειτουργεί το ΥΜΑ.⁵¹ Η απόφαση αυτή, μαζί με τα πρόσφατα τροποποιημένα κριτήρια επιλεξιμότητας για το ΕΣΤΙΑ και τα σχετικά επιδόματα-που αποκλείουν αιτούντες άσυλο των οποίων οι αρνητικές αποφάσεις από την Υπηρεσία Ασύλου έχουν ανασταλεί από τα δικαστήρια μέχρι την έκδοση τελεσίδικης δικαστικής απόφασης,⁵² εγείρουν σοβαρές ανησυχίες για τον κίνδυνο αστεγίας και ένδειας για οικογένειες προσφύγων με παιδιά, εν μέσω της πανδημίας.

Ταυτόχρονα, ανακοινώθηκε ότι οι δομές της ηπειρωτικής χώρας στον Σκαραμαγκά στην Αττική και στη Βόλβη στην κεντρική Μακεδονία θα κλείσουν εντός μερικών εβδομάδων.⁵³ Η τελευταία φιλοξενεί περίπου 741 άτομα, μεταξύ των οποίων 314 παιδιά, ενώ η δομή στον Σκαραμαγκά φιλοξενεί πάνω από 2.500 αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες, μεταξύ των οποίων 1.024 παιδιά.⁵⁴ Προς το παρόν δεν υπάρχει επίσημη ανακοίνωση σχετικά με το πού πρόκειται να μεταφερθούν αυτά τα άτομα. Μετά την ανακοίνωση της παύσης λειτουργίας της δομής στον Σκαραμαγκά, δημιουργήθηκε μεγάλη ένταση ανάμεσα στα μέλη του διαμένοντος πληθυσμού.⁵⁵

Ανθρωπιστική κατάσταση στα νησιά του Αιγαίου

Σύμφωνα με στοιχεία Απριλίου 2021, οι επίσημες στατιστικές σχετικά με τα άτομα που διαμένουν στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου έχουν ως εξής (στον πίνακα παρουσιάζονται διαμέμοντες και χωρητικότητα):

Λέσβος		Χίος		Σάμος		Λέρος		Κως	
Δ/ντες	Χωρ/τα	Δ/ντες	Χωρ/τα	Δ/ντες	Χωρ/τα	Δ/ντες	Χωρ/τα	Δ/ντες	Χωρ/τα
5.624	8.000	995	1.014	2.794	648	289	860	77	816

Πηγή: <https://infocrisis.gov.gr/12956/national-situational-picture-regarding-the-islands-at-eastern-aegean-sea-18-04-2021/?lang=en>

Οι σωρευτικές επιπτώσεις του εγκλεισμού, της αβεβαιότητας και της ανασφάλειας έχουν σοβαρό αντίκτυπο στα παιδιά, που επηρεάζονται πολύ σοβαρά από τις συνθήκες υποδοχής και από την έλλειψη δραστηριοτήτων φιλικών προς τα παιδιά. Οι συνθήκες στα ΚΥΤ, ιδίως στη δομή στο Μαυροβούνι, έχουν σφοδρές επιπτώσεις στην ψυχική υγεία των παιδιών:

«Αυτές οι οικτρές συνθήκες είναι που προκαλούν την ψυχική κατάρρευση των παιδιών, σε βαθμό που ορισμένα από αυτά χάνουν τη θέλησή τους για ζωή. [...] Το ότι ζουν σε αυτόν τον

⁴⁹ UNHCR Greece Highlights Μαρτίου 2021, που δημοσιεύθηκε στις 21 Απριλίου και είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://bit.ly/3xo5o4T> (στα Αγγλικά)

⁵⁰ Αθηναικό-Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων, «Τον τελευταίο χρόνο μετεγκαταστάθηκαν 2.765 πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο από την Ελλάδα στη Γερμανία», 22.04.2021 <https://bit.ly/3etdUa9>

⁵¹ ΥΜΑ, Δελτίο Τύπου, 15.04.2021 διαθέσιμο εδώ: <https://bit.ly/2QtIqZA>

⁵² Πληροφορίες από δικηγόρους του ΕΣΠ οι οποίοι διαχειρίζονται εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις στη Θεσσαλονίκη

⁵³ Καθημερινή, Τάνια Γεωργιοπούλου, «“Ψαλίδι” στο κονδύλι για το προσφυγικό», 29.03.2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://bit.ly/2PkSNhF>

⁵⁴ ΔΟΜ, “Supporting the Greek Authorities in Managing the National Reception System for Asylum Seekers and Vulnerable Migrants (SMS)” [Στήριξη των ελληνικών αρχών στη διαχείριση του εθνικού συστήματος υποδοχής για τους αιτούντες άσυλο και τους ευάλωτους μετανάστες], Ενημερωτικό Δελτίο Μαρτίου 2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3tRALqF> (στα Αγγλικά)

⁵⁵ Εφημερίδα των Συντακτών, «Διαμαρτυρία προσφύγων στον Σκαραμαγκά», 12.04.2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3vmbJfd>

διαρκή εφιάλτη της ανασφάλειας και της αβεβαιότητας είναι που οδηγεί τα παιδιά στην ψυχική κατάρρευση».⁵⁶

Τα ζητήματα ψυχικής υγείας είναι μεταξύ των σοβαρότερων ζητημάτων που επηρεάζουν τον πληθυσμό προσφύγων/μεταναστών στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου. Ανησυχίες σχετικά με αυτή την κατάσταση έχουν διατυπωθεί επανειλημμένα από διάφορες ΜΚΟ⁵⁷ ενώ έχουν προσελκύσει και την προσοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Ευρκ). Στην εναρκτήρια δήλωσή του στην Επιτροπή LIBE του Ευρκ, ο Μαργαρίτης Σχοινάς ανέφερε ότι «Οι μετανάστες και ιδίως οι πρόσφυγες διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να αναπτύξουν προβλήματα ψυχικής υγείας, λόγω των [...] εμπειριών μετά την άφιξη, που συχνά διαμορφώνονται από την κοινωνική συμπερίληψη, τον αποκλεισμό και την απομόνωση»⁵⁸ και ενθάρρυνε, μεταξύ άλλων, την ελληνική κυβέρνηση να διαθέσει κονδύλια από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης για αυτό το σοβαρό θέμα.⁵⁹

Λέσβος

Από τον συνολικό αριθμό αιτούντων άσυλο που παραμένουν στη Λέσβο, το 23% είναι γυναίκες και σχεδόν 3.000 (35%) είναι παιδιά, το 16% από τα οποία κορίτσια. Σχεδόν 70% των παιδιών είναι κάτω των 12 ετών, ενώ σχεδόν 180 (6%) από αυτά είναι ασυνόδευτα ή χωρισμένα από τις οικογένειές τους.⁶⁰

Με απόφαση που έλαβε η Ελληνική Κυβέρνηση τον Σεπτέμβριο του 2020, η δημοτική Δομή Καρά Τεπέ (Λέσβος) κλείνει, παρότι θεωρείται ότι είναι μία από τις δομές που παρείχε βασική αξιοπρεπή διαμονή στον πιο ευάλωτο πληθυσμό.⁶¹ Έχει χωρητικότητα 1.200 ατόμων και, κατά τον χρόνο σύνταξης του παρόντος, στη δομή αυτή ζούσαν 880 άτομα, τα οποία τώρα καλούνται να μετακινηθούν στο Μαυροβούνι (το οποίο αποκαλείται και «Μόρια 2.0»), όπου κυριαρχούν οι σκηνές και η λάσπη, μαζί με έλλειψη πρόσβασης στην απαραίτητη στήριξη.⁶²

Σύμφωνα με τη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, στις 8 Απριλίου υπήρχαν 6.025 άτομα στο Μαυροβούνι⁶³ – συμπεριλαμβανομένων 24 ασυνόδευτων παιδιών (ΑΑ) στην Ασφαλή Ζώνη. Στα Μεγάλα Θέρμα, όπου βρίσκεται η δομή καραντίνας, ζούσαν 233 άνθρωποι από τις 31 Μαρτίου, μεταξύ των οποίων 83 παιδιά, συμπεριλαμβανομένων 33 πιθανών ασυνόδευτων παιδιών (ΑΑ), που ζουν μαζί με τον ενήλικο πληθυσμό.⁶⁴ Τέλος, 143 ασυνόδευτα παιδιά (ΑΑ) εξακολουθούν να διαμένουν στη Στέγη Ανηλίκων «Ηλιακτίδα».

ΥΔΡΕΥΣΗ, ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ, ΥΓΙΕΙΝΗ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ

- Αποτελέσματα κυβερνητικών ελέγχων καταδεικνύουν μόλυνση του εδάφους στο Μαυροβούνι και υποδηλώνουν σοβαρούς κινδύνους για την υγεία των μικρών παιδιών και των εγκύων.⁶⁵

⁵⁶ ΜΚΟ The Civil Fleet, Bethany Reilly, “Living in this constant nightmare of insecurity and uncertainty” (Ζώντας στον διαρκή εφιάλτη της ανασφάλειας και της αβεβαιότητας), διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3aDFbFS>

⁵⁷ Βλ. παρακάτω, στην ενότητα για τη Σάμο, μια σχετική έκθεση που εστιάζει και σε αυτό το θέμα

⁵⁸ Η συνεδρίαση είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα https://multimedia.europarl.europa.eu/en/committee-on-civil-liberties-justice-and-home-affairs_20210419-1345-COMMITTEE-LIBE_vd

⁵⁹ Στο ίδιο.

⁶⁰ Η συνεδρίαση είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα https://multimedia.europarl.europa.eu/en/committee-on-civil-liberties-justice-and-home-affairs_20210419-1345-COMMITTEE-LIBE_vd

⁶¹ Refugee Support Aegean, “Another dignified reception facility shut down” [Άλλη μια αξιοπρεπής δομή υποδοχής που κλείνει], 24.04.2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3sRAWfS> (στα Αγγλικά). Βλ. επίσης Ενημερωτικό Δελτίο ΕΣΠ & Oxfam Απριλίου 2021 στην ιστοσελίδα <https://bit.ly/32G4xyj>

⁶² Ενημερωτικό Δελτίο ΕΣΠ & Oxfam Απριλίου 2021, σ. 3

⁶³ Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, «Αποτύπωση της εθνικής εικόνας κατάστασης σχετικά με τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου» (08/04/2021), 9 Απριλίου 2021, διαθέσιμη στην ιστοσελίδα <https://bit.ly/2OGXRNd>

⁶⁴ Ενημερωτικό Δελτίο ΕΣΠ & Oxfam Απριλίου 2021, σ. 3

⁶⁵ HRW, Greece: Lead Contamination Threat to Migrants Unresolved (Παραμένει ανεπίλυτος ο κίνδυνος μόλυνσης των προσφύγων από μόλυβδο), 01.04.2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://bit.ly/3gCDoEF>

- Μέχρι τις αρχές Απριλίου, από τις 414 τουαλέτες στη δομή, μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν μόνο οι 289 (δηλαδή περίπου 21 άτομα ανά τουαλέτα), ενώ υπήρχαν μόνο 155 ντους (με ζεστό νερό).⁶⁶
- Εξακολουθούν να μην έχουν ολοκληρωθεί τα συστήματα ύδρευσης και αποχέτευσης, που τώρα αναμένεται να ολοκληρωθούν τον Ιούνιο του 2021.
- Η πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας είναι εξαιρετικά περιορισμένη, με τους διαμένοντες στη δομή να αναφέρουν ότι περιμένουν στην ουρά μπροστά από το ιατρείο από τις 5 π.μ., παρότι οι ώρες λειτουργίας του είναι 8 π.μ. ως 2 μ.μ. Όπως τονίζουν διάφορες ΜΚΟ, μία από τις σπουδαιότερες ελλείψεις είναι η απουσία ψυχικής μέριμνας και ψυχοκοινωνικής στήριξης.

«Εδώ, όταν έχεις κάποιο ιατρικό πρόβλημα και πηγαίνεις στον γιατρό, νομίζουν ότι λες ψέματα, δεν σε νοσηλεύουν – μόνο αν πιστέψουν ότι είσαι ετοιμοθάνατος δίνουν προσοχή».

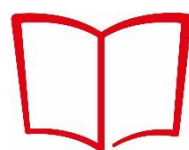
ΣΤΕΓΗ

- Η πλειονότητα των ανθρώπων εξακολουθεί να στεγάζεται σε προσωρινές σκηνές και εξακολουθούν να αναφέρονται προβλήματα με την ηλεκτροδότηση. Το γήπεδο μπάσκετ είναι μια θετική προσθήκη.⁶⁷

ΘΕΜΑΤΑ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

- Η διαδικασία διαπίστωσης ανηλικότητας βρίσκεται σε κατάσταση αναμονής μέχρι να ολοκληρωθεί η κατάρτιση του προσωπικού του ΕΟΔΥ, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις η εξέταση των αιτήσεων παροχής διεθνούς προστασίας στους αιτούντες άσυλο πραγματοποιείται στο πλαίσιο των συνοριακών ελέγχων παρότι δεν έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία διαπίστωσης ανηλικότητας.⁶⁸
- Επίσης, έχουν εγερθεί ερωτήματα σχετικά με τις διαδικαστικές εγγυήσεις για την ενδεχόμενη εγκατάσταση ασυνόδευτων παιδιών (ΑΑ) στη δομή καραντίνας στα Μεγάλα Θέρμα.⁶⁹
- Το «Protection Desk» της Praksis στη νέα δομή έκτακτης ανάγκης λειτουργεί κάθε Δευτέρα από τις 10:00 έως τις 12:00.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Εν μέρει λόγω των περιορισμών σε τοπικό επίπεδο εξαιτίας της Covid-19, οι ευκαιρίες για εκπαίδευση είναι περιορισμένες. Η ΜΕΤΑδραση διευκολύνει 60 μαθητές να (επανα)συνδεθούν με τα μαθήματά τους σε ένα κέντρο εκμάθησης στην πόλη της Μυτιλήνης, ενώ περίπου 50 παιδιά στο Μαυροβούνι συνεχίζουν να λαμβάνουν καθημερινά πακέτα με υλικό αυτοδιδασκαλίας. Με περίπου 2.200 παιδιά στη δομή, τα 1.500 από τα οποία είναι ηλικίας 5-17 ετών,⁷⁰ η εκπαιδευτική ένταξη εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση προς αντιμετώπιση το συντομότερο δυνατόν.

⁶⁶ Ενημερωτικό Δελτίο ΕΣΠ & Oxfam Απριλίου 2021

⁶⁷ Στο ίδιο.

⁶⁸ Πληροφορίες που παρασχέθηκαν στην υποομάδα εργασίας για νομικά θέματα στη Βόρεια Ελλάδα στις 30.03.2021

⁶⁹ Στο ίδιο.

⁷⁰ Περιφερειακό Γραφείο για την Ευρώπη: Ενημερωτικό Δελτίο για την Ελλάδα #16 Λέσβος (17 Φεβρουαρίου – 7 Μαρτίου 2021), Στο ίδιο.

Σάμος

Με περίπου 2.500 διαμένοντες, το ΚΥΤ στο Βαθύ εξακολουθεί να λειτουργεί πάνω από τα όρια της χωρητικότητάς του (+284%). Στις 6 Απριλίου διέμεναν στην ασφαλή περιοχή των ΚΥΤ 36 ασυνόδευτα παιδιά (ΑΑ).⁷¹ Σύμφωνα με την ΥΑ/ΟΗΕ, το 20% του πληθυσμού στα ΚΥΤ αποτελείται από παιδιά που ζουν τόσο εντός των ορίων των ΚΥΤ όσο και στη «ζούγκλα» γύρω από αυτά.⁷²

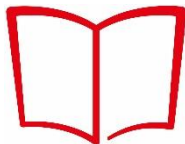
Μιλώντας στον εθνικό ραδιοτηλεοπτικό φορέα (ΕΡΤ), ο ΥΜΑ δήλωσε ότι μέχρι τον Ιούνιο του 2021 θα είναι έτοιμο το νέο ΚΥΤ πολλαπλών σκοπών (ΚΥΤΠΣ).⁷³

Τον Απρίλιο είδε το φως της δημοσιότητας μία κοινή έκθεση 7 ΜΚΟ στο νησί, η οποία εστίασε στην εξέταση των επιπτώσεων των συνθηκών υποδοχής στην ψυχική υγεία των αιτούντων άσυλο. Σύμφωνα με αυτή την έκθεση: «*Ός έχουν τα πράγματα, οι συνθήκες επιτρέπουν την παροχή έκτακτης νοσηλείας από ιατρικές αρχές μόνο σε ακραίες, κρίσιμες περιπτώσεις (και όχι πάντα), με την πλειονότητα των αναγκών να παραμένουν ακάλυπτες*».⁷⁴

ΘΕΜΑΤΑ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Οι διαδικασίες διαπίστωσης ανηλικότητας είναι σε κατάσταση αναμονής, η υποομάδα εργασίας Προστασίας των Παιδιών πρόκειται να αποστείλει κατάλογο ερωτήσεων, στις οποίες έχει συμβάλει και το ΕΣΠ, προκειμένου οι αρμόδιες αρχές να παράσχουν στα μέλη της υποομάδας τις απαντήσεις που είναι απαραίτητες για την υποστήριξη των παιδιών εν κινήσει. Από τις 19 Μαρτίου, ο δικηγόρος πεδίου του ΕΣΠ έχει αποστείλει καταγγελία στην αναπληρώτρια Συνήγορο του Παιδιού, ζητώντας από την Αρχή να αναλάβει δράση για 4 υποθέσεις ασυνόδευτων παιδιών (ΑΑ), η διαπίστωση ανηλικότητας των οποίων εκκρεμεί από τον Αύγουστο του 2020. Δεδομένου ότι οι Αρχές δεν εφαρμόζουν πάντα το «ευεργέτημα της αμφιβολίας» υπέρ της μειονότητας, τα παιδιά βρίσκονται να ζουν σε συνθήκες που ακατάλληλες για την ηλικία τους.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Διάφοροι φορείς αγωνίζονται να στηρίξουν τις μαθησιακές δραστηριότητες για τα παιδιά. Τέσσερις ΜΚΟ (Praksis, Άρσις, Still I rise και Samos Volunteers) παρέχουν επί του παρόντος ορισμένες μορφές άτυπης εκπαίδευσης (η οποία συχνά περιορίζεται σε μόνο ένα αντικείμενο, όπως π.χ. τα μαθηματικά), κυρίως μέσω της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης λόγω των περιορισμών της Covid 19.

Κως

Στην περιοχή Πυλί στην Κω, 180 άνθρωποι ζούσαν στο ΚΥΤ τον Μάρτιο του 2021⁷⁵ και, στις 26 Απριλίου, 9 ασυνόδευτα παιδιά (ΑΑ) ζούσαν στην καθορισμένη Ασφαλή Περιοχή.⁷⁶

ΘΕΜΑΤΑ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Έχουν διατυπωθεί σοβαρές ανησυχίες σχετικά με το κατά πόσο ο νέος νόμος για τη διαδικασία διαπίστωσης ανηλικότητας εφαρμόζεται στην πράξη, δεδομένου ότι έχουν αναφερθεί περιπτώσεις παιδιών που υπόκεινται μόνο στη διαδικασία ακτινογραφίας (και ως πρώτο βήμα) τόσο στο ΚΥΤ όσο και στο Προαναχωρησιακό Κέντρο Κράτησης Αλλοδαπών (ΠροΚεΚΑ). Επιπλέον, κανένα

⁷¹ Πληροφορίες που παρασχέθηκαν στην υποομάδα εργασίας για την Προστασία των Παιδιών στη Σάμο στις 06.04.2021

⁷² ΥΑ/ΟΗΕ, Samos Weekly Snapshot, 15–21 Μαρτίου 2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://bit.ly/3nIQBmT>

⁷³ ERTnews, 15.04.2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://bit.ly/3nmxokE>

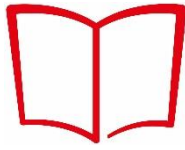
⁷⁴ Πλήρης συλλογική έκθεση της Samos Advocacy Collective, με τίτλο “Mental health in Samos: the invisible emergency” [Ψυχική υγεία στη Σάμο: Η αόρατη έκτακτη ανάγκη], διαθέσιμη στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3nibQ8R> (στα Αγγλικά)

⁷⁵ Ναυτεμπορική, «Μ. Σχοινιάς από την Κω: Εντελώς διαφορετική η εικόνα στις δομές φιλοξενίας σε σχέση με το 2015», 06.03.2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://bit.ly/3aDC010>

⁷⁶ Πληροφορίες που παρασχέθηκαν στο ΕΣΠ

επίσημο έγγραφο διαπίστωσης ανηλικότητας δεν επιδίδεται ούτε στα παιδιά ούτε σε νομικό εκπρόσωπό τους.⁷⁷

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Δύο ομάδες προσφύγων μαθητών στα άτυπα εκπαιδευτικά κέντρα που λειτουργούσαν από τη ΜΚΟ Άρσις στην Κω (ΚEDU) και στη Λέρο (LEDU) κέρδισαν την πρώτη θέση στον πανευρωπαϊκό διαγωνισμό τεχνολογίας και προγραμματισμού "Meet & Code" με το έργο τους "My Story" (Η ιστορία

μου).⁷⁸

ΚΥΡΙΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Προς την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα Κράτη Μέλη της:

- Καλούμε τα κράτη μέλη να στηρίξουν τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για μετεγκατάσταση παιδιών από την Ελλάδα και επίσπευση της μεταφοράς ασυνόδευτων παιδιών και ευάλωτων οικογενειών.
- Να στηρίξουν την ελληνική κυβέρνηση για να βάλει τέλος στον συνωστισμό και στις επισφαλείς συνθήκες υποδοχής στα νησιά, επιταχύνοντας παράλληλα τη μεταφορά των πλέον ευάλωτων στην ηπειρωτική χώρα, σε κατάλληλες δομές στέγασης.
- Ο μηχανισμός παρακολούθησης/εποπτείας των θεμελιωδών δικαιωμάτων στα σύνορα της ΕΕ πρέπει να καλύπτει ευρύ φάσμα ώστε να περιλαμβάνει όλες τις παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων στα σύνορα και να διαθέτει επαρκείς πόρους ώστε να διασφαλίζεται η ουσιαστική συνεισφορά του στην ενίσχυση της λογοδοσίας.

Προς την Ελληνική Κυβέρνηση:

- Η έλλειψη πρόσβασης σε ιατρική φροντίδα, συμπεριλαμβανομένης της ψυχικής μέριμνας, σε κατάλληλα μέτρα υγιεινής, ακόμη και σε καθαρό νερό, εκθέτει τα παιδιά σε μεταδοτικές ασθένειες και αυξάνει τον κίνδυνο εξάπλωσης της Covid-19. Πρέπει επειγόντως να εκκενωθούν από τα ελληνικά νησιά τα ευάλωτα άτομα και να μεταφερθούν στην ηπειρωτική χώρα, όπου πρέπει να τους παρασχεθεί πρόσβαση σε κατάλληλη στέγαση και υγειονομική περίθαλψη.
- Κατά την παροχή ασφαλούς περιβάλλοντος διαβίωσης, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και τις αρχές της Μόνιμης Διυπηρεσιακής Επιτροπής για την Ψυχική Υγεία και την Ψυχοκοινωνική Στήριξη (IASC MHPSS), η ψυχική υγεία θα πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα, ιδίως για τα παιδιά. Οι άθλιες και επισφαλείς συνθήκες διαβίωσης, οι χρονοβόρες διαδικασίες ασύλου και η απειλή της πανδημίας αποτελούν παράγοντες που επηρεάζουν περαιτέρω την ήδη εύθραυστη κατάσταση των παιδιών προσφύγων/μεταναστών.
- Τα δικαιώματα των παιδιών εν κινήσει πρέπει πάντοτε να γίνονται σεβαστά, ακόμη και σε καιρό πανδημίας.

⁷⁷ Πληροφορίες που παρασχέθηκαν στην υποομάδα εργασίας Νομικής Υποστήριξης στην Κω στις 24.02.2021

⁷⁸ Euronews, Ιωάννης Γιαγκίνης, «Πρωτιά σε πανευρωπαϊκό διαγωνισμό τεχνολογίας για πρόσφυγες μαθητές», 01.04.2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://gr.euronews.com/2021/04/01/protia-se-panevropaiko-diagonismo-technologias-gia-prosfyges>

- Πρέπει να διασφαλίζεται η απρόσκοπτη πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση για τα παιδιά όλων των ηλικιών και εθνικοτήτων, είτε βρίσκονται στα νησιά είτε στην ηπειρωτική χώρα, σύμφωνα με τα άρθρα 28 και 29 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η οποία προβλέπει πως όλα τα παιδιά, χωρίς εξαιρέσεις, έχουν ίσα δικαιώματα στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Οποιαδήποτε πολιτική αποσκοπεί στην παροχή εκπαίδευσης εντός καταυλισμών ή άλλων εγκαταστάσεων κλειστού τύπου θα πρέπει να αποκλείεται ώστε να αποφεύγεται η δημιουργία «σχολείων γκέτο».
- Θα πρέπει να παρασχεθούν υπηρεσίες προστασίας σε άστεγα ασυνόδευτα παιδιά (ΑΑ) που ζουν στους δρόμους ή σε επισφαλείς συνθήκες στέγασης. Τα παιδιά αυτά θα πρέπει να παραμείνουν απόλυτη προτεραιότητα του Εθνικού Μηχανισμού της Ειδικής Γραμματείας Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων (ΕΓΠΑΑ).
- Όσον αφορά τις διαδικασίες ασύλου κατά τη διάρκεια της πανδημίας, η ελληνική κυβέρνηση θα πρέπει να διασφαλίσει ότι όλοι/ες οι αιτούντες/ουσες άσυλο έχουν ουσιαστική πρόσβαση σε νομική συνδρομή, σε μετάφραση, στο διαδίκτυο, και ότι οι συνεντεύξεις τους διεξάγονται σε ασφαλές περιβάλλον (διασφαλίζοντας τόσο την εμπιστευτικότητα όσο και την κοινωνική αποστασιοποίηση και ότι οι ανάγκες και οι ευαλωτότητές τους εντοπίζονται και αντιμετωπίζονται άμεσα.

© Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και Save the Children International, Απρίλιος 2021
Το παρόν τεύχος συντάχθηκε στην αγγλική από την Αγάπη Χουζουράκη και μεταφράστηκε από τη Φωτεινή Πίπη.

Φωτογραφία εξωφύλλου από την Έμμα Κοκκίνη, Λέσβος, Μαυροβούνι, 23.04.2021

* Το όνομα του παιδιού έχει αλλαχθεί για λόγους προστασίας του παιδιού – Όλα τα σχετικά παραθέματα εντός εισαγωγικών ανήκουν στην *Εσίν.